บทที่ 5

ระบบต้นทุนกระบวนการ

เนื้อหา

- ความหมายของระบบต้นทุนกระบวนการ
- ความแตกต่างระหว่างระบบต้นทุนงานสั่งทำและระบบต้นทุนกระบวนการ
- ขั้นตอนในการคำนวณต้นทุนการผลิตตามระบบต้นทุนกระบวนการ
- การรวบรวมต้นทุนการผลิต
- หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ
- รูปแบบของรายงานต้นทุนการผลิต
- การจัดทำรายงานต้นทุนการผลิต

ความหมายของระบบต้นทุนกระบวนการ

ระบบต้นทุนกระบวนการ หรือ **ระบบต้นทุนช่วง (Process Costing)** เป็นระบบต้นทุนที่จะบันทึกต้นทุนการผลิตรวม แล้วนำต้นทุนการผลิตรวมมาบันทึกแยกตามแผนกหรือตามกระบวนการผลิต จากนั้นจะทำการเฉลี่ยต้นทุนการผลิตในทุกหน่วยที่ผลิตเพื่อให้แต่ละหน่วยผลิตมีต้นทุนที่เท่ากัน

ระบบต้นทุนกระบวนการเหมาะกับกิจการที่มีการผลิตเป็นจำนวนมากและเป็นการผลิตที่ต่อเนื่องกันไป เช่น การผลิตอาหาร การผลิตเครื่องดื่ม และการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น โดยที่ส่วนประกอบของต้นทุนผลิตภัณฑ์ ก็ยังคงประกอบไปด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

ภาพแสดงระบบต้นทุนกระบวนการ

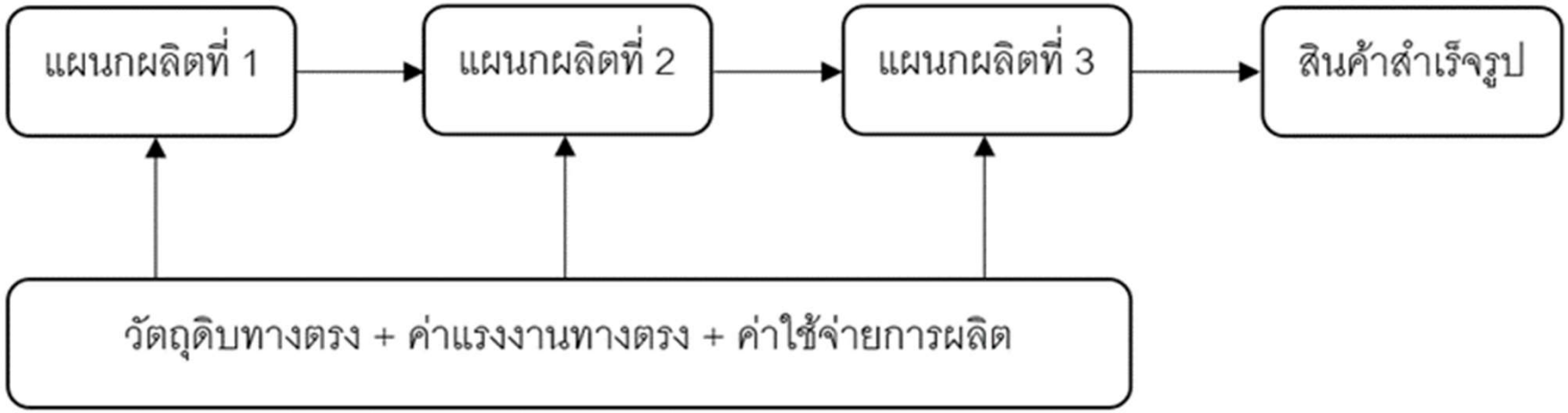

ความแตกต่างระหว่างระบบต้นทุนงานสั่งทำและระบบต้นทุนกระบวนการ

ระบบต้นทุนงานสั่งทำ	ระบบต้นทุนกระบวนการ
1. ผลิตสินค้าที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา โดยงานที่ผลิตแต่ละงานจะมีความแตกต่างกัน	1. ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันอย่างต่อเนื่องหรือเป็นระยะเวลานาน โดยที่ สินค้าทุก หน่วยที่ผลิตจะเหมือนกันทั้งหมด
2. รวบรวมต้นทุนตามงานแต่ละงาน	2. รวบรวมต้นทุนตามตามแผนก
3. ต้นทุนสินค้าต่อหน่วย คำนวณแยกตามงานแต่ละงานในบัตรต้นทุนงาน	3. ต้นทุนสินค้าต่อหน่วย คำนวณแยกตามแผนกแต่ละแผนก

ที่มา: Garrison, Noreen & Brewer (2021)

ขั้นตอนในการคำนวณต้นทุนการผลิตตามระบบต้นทุนกระบวนการ

1. การรวบรวมข้อมูลหรือการสะสมต้นทุนจะจัดทำเป็นแผนก โดยจะแยกตามลักษณะของการทำงาน เช่น แผนกตัด แผนกประกอบ เป็นต้น
2. ในแต่ละแผนกจะต้องทำการรวบรวมต้นทุนวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตที่เกิดขึ้นเข้าบัญชีงานระหว่างทำในแต่ละงวด
3. รวบรวมข้อมูลหน่วยที่ผลิตเสร็จในแต่ละแผนก และกรณีที่มีงานระหว่างทำคงเหลือ ณ วันสิ้นงวด จะต้องปรับหน่วยของงานระหว่างทำนั้นให้อยู่ในรูปของหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ
4. คำนวณต้นทุนต่อหน่วยของแผนกต่าง ๆ ในแต่ละงวด
5. ต้นทุนรวมของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเสร็จในแต่ละแผนกจะถูกโอนออกจากบัญชีงานระหว่างทำไปยังบัญชีงานระหว่างทำในแผนกถัดไป หรือโอนเข้าคลังสินค้าในบัญชีสินค้าสำเร็จรูป และสามารถคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยของสินค้าสำเร็จรูปได้ ต้นทุนการผลิตนี้จะถูกสะสมไว้ตั้งแต่แผนกแรกจนถึงแผนกสุดท้ายที่ผลิตสินค้านั้นเสร็จ โดยจะเรียกต้นทุนที่สะสมนี้ว่า ต้นทุนสินค้าสำเร็จรูป
6. ต้นทุนรวมและต้นทุนต่อหน่วยของแต่ละแผนก จะถูกรวบรวมในแต่ละงวดบัญชีทุก 1 เดือน และนำไปแสดงไว้ในงบต้นทุนการผลิตหรือรายงานต้นทุนการผลิต (cost of production report)

การรวบรวมต้นทุนการผลิต

1. วัตถุดิบ

การเบิกใช้วัตถุดิบในระบบต้นทุนกระบวนการ วัตถุดิบจะถูกเบิกมาจากคลังโดยจัดทำใบเบิกวัตถุดิบแยกแต่ละแผนก แต่ไม่ต้องจำแนกประเภทของวัตถุดิบที่นำไปใช้ว่าเป็นวัตถุดิบทางตรงหรือทางอ้อม

2. ค่าแรงงาน

ในระบบต้นทุนกระบวนการ ค่าแรงงานจะเก็บรวบรวมเป็นแผนก ไม่ต้องจำแนกประเภทว่าเป็นค่าแรงงานทางตรงหรือทางอ้อม เนื่องจากได้แบ่งกลุ่มพนักงานตามลักษณะงานที่ทำอยู่แล้ว เพียงแต่บันทึกชั่วโมงในการทำงานของพนักงานแต่ละคนจากบัตรลงเวลา แล้วนำมาสรุปเป็นบัตรบันทึกเวลา เมื่อสิ้นงวด 1 เดือน พนักงานบัญชีต้นทุนจะรวบรวมค่าแรงงานและเงินเดือนที่เกิดขึ้นในแผนกต่าง ๆ โดยตรง

3. ค่าใช้จ่ายการผลิต

ค่าใช้จ่ายการผลิต ในระบบต้นทุนกระบวนการจะทำการรวบรวมค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามแผนกที่ผลิต เป็นการแบ่งค่าใช้จ่ายตามความรับผิดชอบซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายทางตรงของแต่ละแผนก โดยจะบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายการผลิตแยกตามแผนก

หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

โดยปกติแผนกผลิตมักจะมีผลผลิตที่ผลิตเสร็จเพียงบางส่วนคงเหลือในวันสิ้นรอบบัญชี ทำให้ไม่สามารถนับได้ว่าผลผลิตที่ผลิตเสร็จเพียงบางส่วนมีความสมบูรณ์ได้เหมือนกับสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้ว จึงทำให้ต้องแปลงผลผลิตที่ผลิตเสร็จเพียงบางส่วนให้เป็นหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ (Equivalent Unit) ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้

หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ = จำนวนผลผลิตที่ผลิตเสร็จเพียงบางส่วน x อัตราความสำเร็จของงาน

ตัวอย่างเช่น แผนกขึ้นรูปมีงานระหว่างทำคงเหลือ 1,000 หน่วย มีอัตราความสำเร็จของงาน 50% ดังนั้น แผนกขึ้นรูปจะมีจำนวนหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จเท่ากับ 500 หน่วย (1,000 x 50% = 500) ดังนั้น งานระหว่างทำคงเหลือในแผนกนี้ก็คือ หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จจำนวน 500 หน่วย ซึ่งหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จนี้จะถูกนำไปรวมกับหน่วยที่ผลิตเสร็จเพื่อแสดงถึงจำนวนหน่วยเทียบเท่าทั้งหมดจากการผลิตของแต่ละแผนก

รูปแบบของรายงานต้นทุนการผลิต

✓ **1. วิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average Method)**

วิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก เป็นการคิดต้นทุนเพียงยอดเดียว โดยรวมงานระหว่างทำต้นงวดกับต้นทุนที่เกิดขึ้นในงวดเป็นการผลิตของงวดปัจจุบัน

2. วิธีเข้าก่อน-ออกก่อน (First-in-First-out Method: FIFO Method)

วิธีนี้จะถือว่างานระหว่างทำต้นงวดเป็นผลิตภัณฑ์ที่แยกต่างหากจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตและเสร็จในงวดปัจจุบัน ดังนั้น งานระหว่างทำต้นงวดจะแยกเป็น 2 ส่วน คือ เป็นต้นทุนของงานระหว่างทำต้นงวดยกมากับต้นทุนที่เพิ่มเข้าไปในงวดปัจจุบันเพื่อให้งานระหว่างทำนั้นแล้วเสร็จเป็นผลิตภัณฑ์

การจัดทำรายงานต้นทุนการผลิต

ขั้นที่ 1 การคำนวณปริมาณการผลิต (physical flow schedule) ในรูปของหน่วยนับได้ โดยแสดงการเข้า–ออก ของจำนวนหน่วยผลิตภัณฑ์

ขั้นที่ 2 การคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ (calculation of equivalent units) ของวัตถุดิบทางตรงและต้นทุนแปรสภาพ เป็นการหาขั้นความสำเร็จของงานระหว่างทำ ได้แก่ หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก และงานระหว่างทำปลายงวด

ขั้นที่ 3 การรวบรวมต้นทุนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง และต้นทุนแปรสภาพที่เกิดขึ้นในงวด รวมถึงต้นทุนที่ได้รับโอนมาจากแผนกก่อนหน้านั้นด้วย นั่นคือ ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ

ขั้นที่ 4 การคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ (cost per unit–equivalent) ของต้นทุนที่ได้รับโอนมา ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง และต้นทุนแปรสภาพ โดยนำข้อมูลต้นทุนการผลิตจากขั้นที่ 3 หารด้วยจำนวนหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จที่คำนวณได้ในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 5 การสรุปผลต้นทุนการผลิต โดยการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่โอนออก และงานระหว่างทำปลายงวด เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 4 คูณกับหน่วยเทียบของผลิตภัณฑ์ที่โอนออกและงานระหว่างทำปลายงวด ซึ่งยอดรวมของตัวเลขในขั้นที่ 5 ต้องเท่ากับยอดรวมที่หาได้ในขั้นที่ 3

ตัวอย่างที่ 1 บริษัท ไทย อิเล็คทริค จำกัด เป็นผู้ผลิตสินค้าชนิดหนึ่ง ออกจำหน่ายโดยบริษัทได้แบ่งกระบวนการผลิตออกเป็น 2 แผนก คือ แผนก A จะทำหน้าที่เกี่ยวกับการหล่อวัตถุดิบให้เป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ส่วนแผนก B จะทำหน้าที่ในการประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ ให้เป็นตัวสินค้า โดยในแผนก A มีการใช้วัตถุดิบทางตรงทั้งหมดในตอนต้นกระบวนการผลิต ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตต่าง ๆ จะถูกใช้อย่างสม่ำเสมอตลอดกระบวนการผลิต ส่วนแผนก B จะใช้วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต อย่างสม่ำเสมอตลอดกระบวนการผลิต โดยแผนก B จะรับโอนชิ้นส่วนต่าง ๆ มาจากแผนก A และเมื่อผลิตเสร็จแล้วก็จะโอนไปยังคลังสินค้าสำเร็จรูปต่อไป

ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือนธันวาคม 25x1 มีดังต่อไปนี้

	แผนก A	แผนก B
หน่วยผลิต (หน่วย) :		
เริ่มนำเข้ากระบวนการผลิต	50,000	
รับโอนจากแผนก A		40,000
โอนไปแผนก B	40,000	
โอนไปสินค้าสำเร็จรูป		55,000
งานระหว่างทำปลายงวด :		
แผนก A (วัตถุดิบทางตรง 100% ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต 50%)	25,000	
แผนก B (วัตถุดิบทางตรง 90% ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต 40%)		15,000

ต้นทุนการผลิต (บาท) :		
วัตถุดิบทางตรง	140,000	70,000
ค่าแรงงานทางตรง	60,000	90,000
ค่าใช้จ่ายการผลิต (จัดสรร)	30,000	58,000
สำหรับรายละเอียดของงานระหว่างทำต้นงวด มีดังนี้		
หน่วยผลิต (หน่วย) :	15,000	30,000
ต้นทุนการผลิต (บาท) :		
ต้นทุนที่ได้รับโอนมา	0	200,000
วัตถุดิบทางตรง	48,500	142,350
ต้นทุนแปรสภาพ	46,500	181,400

แผนก A

ขั้นที่ 1 การคำนวณปริมาณการผลิต

ขั้นตอนแรกของการจัดทำรายงานต้นทุนการผลิตก็คือ การกำหนดจำนวนหน่วยผลิตหรือปริมาณการผลิตที่กิจการทำงาน โดยในขั้นแรกจะเพิ่มจำนวนหน่วยของงานระหว่างทำยกมาไปยังหน่วยที่เริ่มผลิตในงวดปัจจุบัน จากนั้นจะพิจารณาว่าหน่วยเหล่านั้นสร้างเสร็จในระหว่างงวดหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการเมื่อสิ้นงวด โดยสูตรการกระทบยอดหาปริมาณการผลิตสามารถแสดงได้ดังนี้

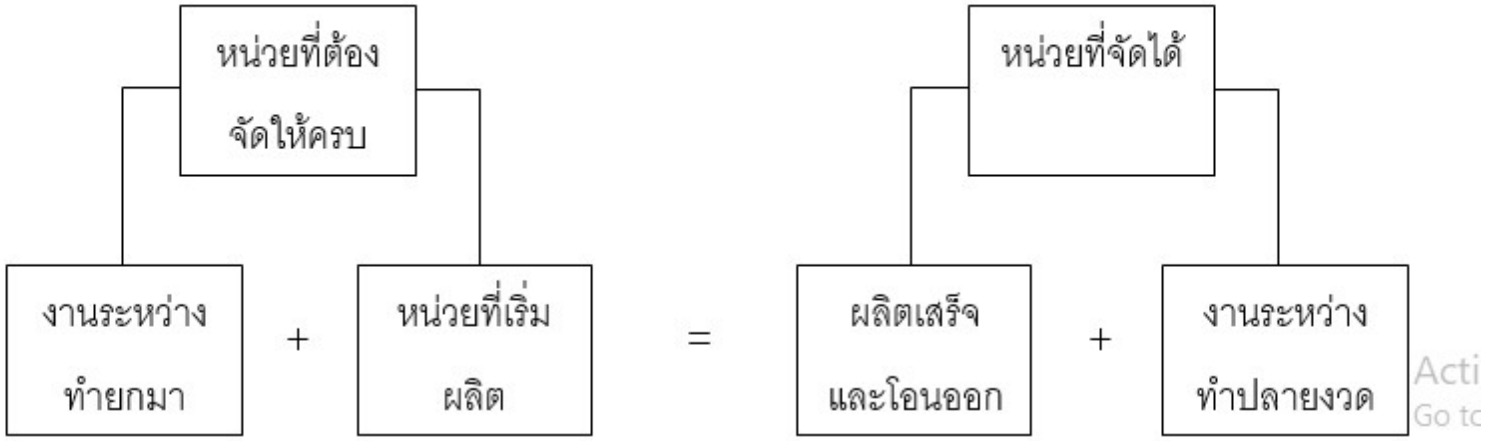

	หน่วยนับได้
งานระหว่างทำยกมา	15,000
หน่วยที่เริ่มผลิต	50,000
หน่วยที่ต้องจัดให้ครบ	65,000
ผลิตเสร็จและโอนออก	40,000
งานระหว่างทำปลายงวด	25,000
หน่วยที่จัดได้	65,000

ขั้นที่ 2 การคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

ขั้นตอนต่อมาของการจัดทำรายงานต้นทุนการผลิตก็คือ การคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ เป็นขั้นตอนของการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรการผลิตในลักษณะของจำนวนเต็มหน่วยผลิตสินค้า ที่เรียกว่า “หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ” ซึ่งแสดงเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวกับหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก และหน่วยของงานระหว่างทำปลายงวดเท่านั้น สามารถคำนวณได้โดย

1) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออกสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= 40,000 หน่วย x 100 %

= 40,000 หน่วย

2) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออกสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 40,000 หน่วย x 100 %

= 40,000 หน่วย

3) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= หน่วยของงานระหว่างทำปลายงวด x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= 25,000 หน่วย x 100 %

= 25,000 หน่วย

4) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= หน่วยของงานระหว่างทำปลายงวด x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 25,000 หน่วย x 50 %

= 12,500 หน่วย

	หน่วยนับได้	หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ	
		วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
ผลิตเสร็จและโอนออก	40,000	40,000	40,000
งานระหว่างทำปลายงวด	25,000	25,000	12,500
หน่วยที่จัดได้	65,000	65,000	52,500

ขั้นที่ 3 การรวบรวมต้นทุนการผลิต

ต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมดในแผนก A ประกอบด้วยต้นทุนของงานระหว่างทำยกมา และต้นทุนในงวดปัจจุบัน ซึ่งจะแสดงในรายงานของงบต้นทุนการผลิตดังต่อไปนี้

	ต้นทุน (บาท)		
	รวม	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	95,000	48,500	46,500
ต้นทุนในงวดปัจจุบัน	230,000	140,000	90,000
ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ	325,000	188,500	136,500

ขั้นที่ 4 การคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

หลังจากที่ทำการรวบรวมต้นทุนการผลิตแล้ว ในส่วนนี้จะคำนวณต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ โดยนำข้อมูลต้นทุนการผลิตจากขั้นที่ 3 หารด้วยจำนวนหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จที่คำนวณได้ในขั้นที่ 2 ซึ่งจะได้ต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ ดังต่อไปนี้

	ต้นทุน (บาท)		
	รวม	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	95,000	48,500	46,500
ต้นทุนในงวดปัจจุบัน	230,000	140,000	90,000
ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ	325,000	188,500	136,500
หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ		65,000	52,500
ต้นทุนต่อหน่วย	5.5000	2.9000	2.6000

Activate
Go to Set

ขั้นที่ 5 การสรุปผลต้นทุนการผลิต

การสรุปผลต้นทุนการผลิต เป็นขั้นตอนสุดท้ายของรายงานต้นทุนการผลิต ที่แบ่งต้นทุนการผลิตเข้าสู่งานระหว่างทำปลายงวด และหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก สามารถคำนวณได้โดย

1) การคำนวณต้นทุนของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x ต้นทุนรวมต่อหน่วย

= 40,000 หน่วย x 5.5 บาท

= 220,000 บาท

2) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง x ต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= 25,000 หน่วย x 2.9 บาท

= 72,500 บาท

Acti

3) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ x ต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 12,500 หน่วย x 2.6 บาท

= 32,500 บาท

4) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวด

= ต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง + ต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 72,500 บาท + 32,500 บาท

= 105,000 บาท

	รวม	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
ต้นทุนการผลิต:			
หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก	220,000		
งานระหว่างทำปลายงวด	105,000	72,500	32,500
รวมต้นทุนที่จัดได้ทั้งสิ้น	325,000		

สำหรับขั้นที่ 5 นี้ เมื่อนำการคำนวณมาแสดงในรายงานต้นทุนการผลิต จะสังเกตเห็นได้ว่าต้นทุนการผลิตรวมที่แสดงในขั้นที่ 5 จะเท่ากับต้นทุนการผลิตที่แสดงไว้ในขั้นที่ 3 คือ จำนวน 325,000 บาท

แผนก B

ขั้นที่ 1 การคำนวณปริมาณการผลิต

ปริมาณการผลิตในแผนก B นั้น เกิดจากงานระหว่างทำยกมาของแผนก B และหน่วยที่รับโอนมาจากแผนก A จากนั้นจะพิจารณาว่าหน่วยเหล่านั้นสร้างเสร็จในระหว่างงวดหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการเมื่อสิ้นงวด โดยสูตรการกระทบยอดหาปริมาณการผลิตสามารถแสดงได้ดังนี้

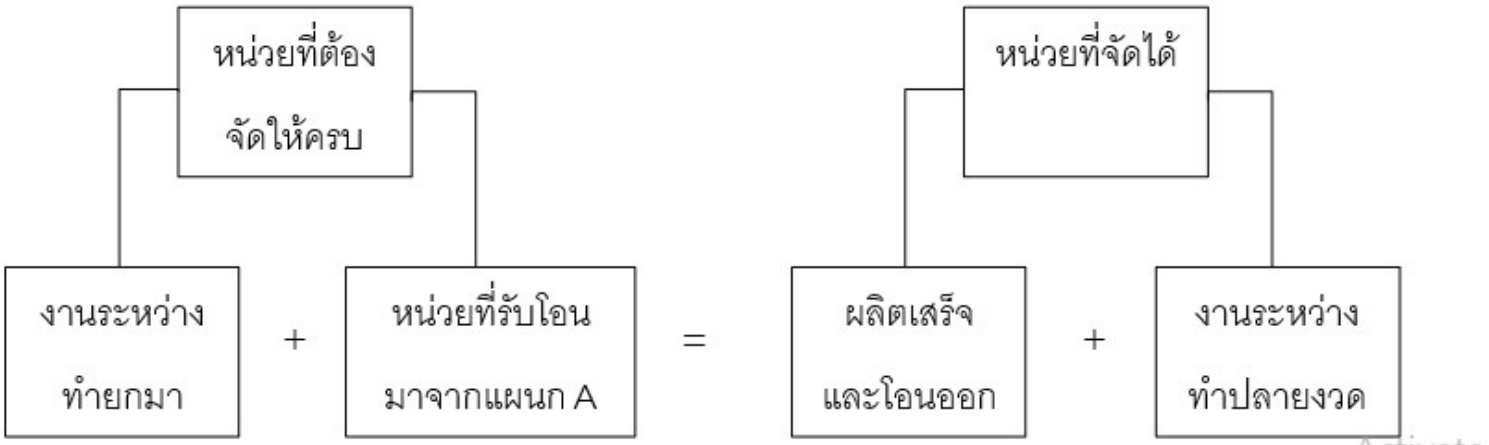

Activate

	หน่วยนับได้
งานระหว่างทำยกมา	30,000
หน่วยที่รับโอนมาจากแผนก A	40,000
หน่วยที่ต้องจัดให้ครบ	70,000
ผลิตเสร็จและโอนออก	55,000
งานระหว่างทำปลายงวด	15,000
หน่วยที่จัดได้	70,000

ขั้นที่ 2 การคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

สำหรับการคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จในแผนก B จะเหมือนกับแผนก A แต่จะเพิ่มขั้นตอนของการคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จสำหรับหน่วยที่รับโอนจากแผนก A เข้ามา สามารถคำนวณได้โดย

1) **หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออกสำหรับหน่วยรับโอน**

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับหน่วยรับโอน

= 55,000 หน่วย x 100 %

= 55,000 หน่วย

2) **หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออกสำหรับวัตถุดิบทางตรง**

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= 55,000 หน่วย x 100 %

= 55,000 หน่วย

3) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออกสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 55,000 หน่วย x 100 %

= 55,000 หน่วย

4) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับหน่วยรับโอน

= หน่วยของงานระหว่างทำปลายงวด x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับหน่วยรับโอน

= 15,000 หน่วย x 100 %

= 15,000 หน่วย

5) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= หน่วยของงานระหว่างทำปลายงวด x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= 15,000 หน่วย x 90 %

= 13,500 หน่วย

6) หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= หน่วยของงานระหว่างทำปลายงวด x อัตราความสำเร็จของงานสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 15,000 หน่วย x 40 %

= 6,000 หน่วย

		หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ		
	หน่วยนับได้	หน่วยรับโอน	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
ผลิตเสร็จและโอนออก	55,000	55,000	55,000	55,000
งานระหว่างทำปลายงวด	15,000	15,000	13,500	6,000
หน่วยที่จัดได้	70,000	70,000	68,500	61,000

ขั้นที่ 3 การรวบรวมต้นทุนการผลิต

ต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมดในแผนก B เป็นต้นทุนของงานระหว่างทำยกมา และต้นทุนในงวดปัจจุบัน ที่ประกอบด้วย ต้นทุนรับโอน วัตถุดิบทางตรง และต้นทุนแปรสภาพ ซึ่งจะแสดงในรายงานของงบต้นทุนการผลิตดังต่อไปนี้

	ต้นทุน (บาท)			
	รวม	ต้นทุนรับโอน	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	523,750	200,000	142,350	181,400
ต้นทุนในงวดปัจจุบัน	438,000	220,000	70,000	148,000
ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ	961,750	420,000	212,350	329,400

Activate
Go to Setti

ขั้นที่ 4 การคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ จะมีขั้นตอนการคำนวณเหมือนกับแผนก A โดยนำข้อมูลต้นทุนการผลิตจากขั้นที่ 3 หารด้วยจำนวนหน่วยที่คำนวณได้ในขั้นที่ 2 และในแผนก B นี้ จะเพิ่มการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยที่รับโอนจากแผนก A เข้ามาด้วย ซึ่งจะแสดงดังต่อไปนี้

	ต้นทุน (บาท)			
	รวม	ต้นทุนรับโอน	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	523,750	200,000	142,350	181,400
ต้นทุนในงวดปัจจุบัน	438,000	220,000	70,000	148,000
ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ	961,750	420,000	212,350	329,400
หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ		70,000	68,500	61,000
ต้นทุนต่อหน่วย	14.5000	6.0000	3.1000	5.4000

Acti
Go to

ขั้นที่ 5 การสรุปผลต้นทุนการผลิต

การสรุปผลต้นทุนการผลิต เป็นขั้นตอนสุดท้ายของรายงานต้นทุนการผลิต ที่แบ่งต้นทุนการผลิตเข้างานระหว่างทำปลายงวด และหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก สามารถคำนวณได้โดย

1) การคำนวณต้นทุนของหน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก

= หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก x ต้นทุนรวมต่อหน่วย

= 55,000 หน่วย x 14.5 บาท

= 797,500 บาท

2) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนรับโอน

= หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับหน่วยรับโอน x ต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จสำหรับหน่วยรับโอน

= 15,000 หน่วย x 6 บาท

= 90,000 บาท

Activ

3) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง x ต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จสำหรับวัตถุดิบทางตรง

= 13,500 หน่วย x 3.1 บาท

= 41,850 บาท

4) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ x ต้นทุนต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 6,000 หน่วย x 5.4 บาท

= 32,400 บาท

5) การคำนวณต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวด

= ต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนรับโอน + ต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับวัตถุดิบทางตรง + ต้นทุนของงานระหว่างทำปลายงวดสำหรับต้นทุนแปรสภาพ

= 90,000 บาท + 41,850 บาท + 32,400 บาท

= 164,250 บาท

	รวม	**ต้นทุนรับโอน**	**วัตถุดิบทางตรง**	**ต้นทุนแปรสภาพ**
ต้นทุนการผลิต:				
หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก	797,500			
งานระหว่างทำปลายงวด	164,250	90,000	41,850	32,400
รวมต้นทุนที่จัดได้ทั้งสิ้น	961,750			

ในขั้นที่ 5 นี้ เมื่อนำการคำนวณมาแสดงในรายงานของงบต้นทุนการผลิต จะสังเกตเห็นได้ว่าต้นทุนการผลิตรวมที่แสดงในขั้นที่ 5 จะเท่ากับต้นทุนการผลิตที่แสดงไว้ในขั้นที่ 3 คือ จำนวน 961,750 บาท

บริษัท ไทย อิเล็คทริค จำกัด
รายงานต้นทุนการผลิต - แผนก A
สำหรับเดือนสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25x1

ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 การคำนวณปริมาณการผลิตและการคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

	หน่วยนับได้	หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ	
		วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	15,000		
หน่วยที่เริ่มผลิต	50,000		
หน่วยที่ต้องจัดให้ครบ	65,000		
ผลิตเสร็จและโอนออก	40,000	40,000	40,000
งานระหว่างทำปลายงวด	25,000	25,000	12,500
หน่วยที่จัดได้	65,000	65,000	52,500

ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 การรวบรวมต้นทุนการผลิต และการคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

	ต้นทุน (บาท)		
	รวม	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	95,000	48,500	46,500
ต้นทุนในงวดปัจจุบัน	230,000	140,000	90,000
ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ	325,000	188,500	136,500
หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ		65,000	52,500
ต้นทุนต่อหน่วย	5.5000	2.9000	2.6000

ขั้นที่ 5 การสรุปผลต้นทุนการผลิต

หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก	220,000		
งานระหว่างทำปลายงวด	105,000	72,500	32,500
รวมต้นทุนที่จัดได้ทั้งสิ้น	325,000		

บริษัท ไทย อิเล็คทริค จำกัด
รายงานต้นทุนการผลิต – แผนก B
สำหรับเดือนสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25x1

ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 การคำนวณปริมาณการผลิตและการคำนวณหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

		หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ		
	หน่วยนับได้	หน่วยรับโอน	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	30,000			
หน่วยที่รับโอนมาจากแผนก A	40,000			
หน่วยที่ต้องจัดให้ครบ	70,000			
ผลิตเสร็จและโอนออก	55,000	55,000	55,000	55,000
งานระหว่างทำปลายงวด	15,000	15,000	13,500	6,000
หน่วยที่จัดได้	70,000	70,000	68,500	61,000

ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 การรวบรวมต้นทุนการผลิต และการคำนวณต้นทุนการผลิตต่อหน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ

		ต้นทุน (บาท)		
	รวม	ต้นทุนรับโอน	วัตถุดิบทางตรง	ต้นทุนแปรสภาพ
งานระหว่างทำยกมา	523,750	200,000	142,350	181,400
ต้นทุนในงวดปัจจุบัน	438,000	220,000	70,000	148,000
ต้นทุนที่ต้องจัดให้ครบ	961,750	420,000	212,350	329,400
หน่วยเทียบเท่าผลิตเสร็จ		70,000	68,500	61,000
ต้นทุนต่อหน่วย	14.5000	6.0000	3.1000	5.4000

ขั้นที่ 5 การสรุปผลต้นทุนการผลิต

หน่วยที่ผลิตเสร็จและโอนออก	797,500			
งานระหว่างทำปลายงวด	164,250	90,000	41,850	32,400
รวมต้นทุนที่จัดได้ทั้งสิ้น	961,750			

จากโจทย์ข้างต้น สมมติว่ากิจการมีสินค้าสำเร็จรูปคงเหลือต้นงวด 1,000 หน่วย ในเดือนธันวาคมมีการจำหน่ายสินค้าจำนวน 45,000 หน่วย ในราคาหน่วยละ 30 บาท สามารถคำนวณยอดขาย ต้นทุนขาย กำไรขั้นต้น สินค้าสำเร็จรูป และงานระหว่างทำคงเหลือปลายงวดในเดือนธันวาคม 25x1 ได้ดังนี้

ยอดขาย (45,000 x 30)	1,350,000
หัก ต้นทุนขาย (45,000 x 14.5)	652,500
กำไรขั้นต้น	697,500

สินค้าสำเร็จรูป (1,000 + 55,000 - 45,000) x 14.5 = 159,500 บาท

งานระหว่างทำคงเหลือปลายงวด :

งานระหว่างทำ – แผนก A	105,000
งานระหว่างทำ – แผนก B	164,250
รวมงานระหว่างทำคงเหลือปลายงวด	269,250

แบบฝึกหัด

9. ต่อไปนี้เป็น ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือน สิงหาคม 25x1 ของบริษัท นิยม ไบโอ จำกัด **ในแผนกที่ 1**

งานระหว่างทำยกมา (วัตถุดิบทางตรง 100% และต้นทุนแปรสภาพ 50%)	7,500
ต้นทุนการผลิต (บาท) :	
วัตถุดิบทางตรง	50,000
ต้นทุนแปรสภาพ	175,000
เริ่มนำเข้ากระบวนการผลิต	10,000
ต้นทุนการผลิต (บาท) :	
วัตถุดิบทางตรง	65,000
ต้นทุนแปรสภาพ	240,000
งานระหว่างทำปลายงวด (วัตถุดิบทางตรง 100% และต้นทุนแปรสภาพ 10%)	7,000

ให้ทำ รายงานต้นทุนการผลิตด้วยวิธีถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักในเดือนสิงหาคม 25x1

อ้างอิง

นวพร ทองนุช, ปราณี ตรีทศกุล, ลัดดา หิรัญยวา, อภิญญา วิเศษสิงห์, หุดา วงษ์ยิ้ม, อโนชา โรจนพานิช, สุภาพ อัครปทุมวงศ์, นาถวีณา สินธุชัยภาคเสรี, และรุ่งลักษมี รอดขำ. (2564). **การบัญชีบริหาร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Garrison, R. H., Noreen, E. W., & Brewer, P. C. (2021). Managerial accounting (17th ed.). NY: McGraw-Hill.

https://sites.google.com/site/kailove100/krapxng